

binatie, die thans een machtig Europeesch margarine-concern is geworden. De fabriek van de N.V. Van den Bergh's Fabrieken te Rotterdam beslaat een oppervlakte van 25.000 vierkanten Meter; de gezamenlijke krachtinstallaties hebben een vermogen van 5000 P.K.; het aantal calorieën der ijsmachines bedraagt 2.500.000. Een eigen drukkerij, die 1.200.000 K.G. papier per jaar verwerkt, zorgt voor het drukwerk en de verpakkingen. De jaarlijksche productie van de fabriek bedraagt 50 miljoen K.G. margarine, waaronder 136 miljoen stukjes van $\frac{1}{2}$ pond. De automatische inwikkelmachines verpakken 70 stukjes van $\frac{1}{2}$ pond per minuut.

* * *

De margarine had een moeilijke jeugd. Haar heden vertoont nog steeds een opgaande lijn: in vele landen, o. a. Denemarken en Nederland, is het verbruik per hoofd grooter dan dat van natuurboter. En de toekomst? Men wage zich niet aan voorspellingen; voldoende is, te wijzen op twee feiten: de bevolking van Europa neemt veel sterker toe dan de productie van natuurboter en steeds bredere kringen der samenleving geven uit economische of andere overwegingen aan margarine de voorkeur. Dit zijn, bij alle zorgen, waaraan in onze dagen een groot-bedrijf niet ontkomt, voor de margarine-industrie van Nederland de „goede teekenen des tijds”.

Amsterdamsche Chininefabriek te Amsterdam en Nederlandsche Kininefabriek te Maarssen.

Zoowel met de plantaardige grondstof, den kinabast als met het voornaamste product, dat uit den bast van den kinaboom wordt bereid, de kinine, zijn wij Nederlanders reeds vanouds vertrouwd. De bast — de naam „kina” beteekent „mantel” = bast — waarvan de geneeskrachtige werking omstreeks het begin der 17e eeuw door de Spanjaarden in Peru ontdekt werd en via Spanje van daaruit naar Europa bekend is geworden, werd al in 1686 als kina-kina in de Amsterdamsche pharmacopee opgenomen. Maar ook met de kinine zelf, stond Nederland al zeer vroeg op goeden voet: drie jaar nadat het den Franschen apotheker Pelletier gelukt was om de voornaamste bestanddeelen van den kinabast af te scheiden, werd reeds te Amsterdam door de apothekers Nieuwenhuys en d'Ailly kinine gemaakt en de producten der Amsterdamsche Chininefabriek, met wier oprichting in 1881 — dus bijna een halve eeuw geleden — de bereiding van kinine in ons land haar groote uitbreiding kreeg, vinden thans hun weg over de geheele wereld.

In het begin heeft de Amsterdamsche Chininefabriek moeilijke jaren gekend, maar al spoedig ontwikkelde de industrie zich in gunstigen zin; ongeveer vijf-en-twintig en dertig jaren geleden werden nog de Nederlandsche Kininefabriek te Maarssen en — te midden der Javaansche kinaplantages — de Bandoengsche Kininefabriek te Bandoeng opgericht, die zich langzamerhand eveneens tot groote bedrijven hebben kunnen ontwikkelen. Stonden deze drie kina-verwerkende ondernemingen aanvankelijk los van elkander, gedurende de laatste tien jaren zijn zij tot nauwe samenwerking gekomen met alle voordeelen aan eene concentratie verbonden. Nog steeds is het hoofdbedrijf dezer drie fabrieken het vervaardigen van kinine en zouten daarvan uit de kina, maar aan-

stonds moet daarbij ook genoemd worden de verwerking der bij-alcaloïden, welke naast kinine in den kinabast voorkomen. Maar nevens de fabricage van kinine hebben de drie bedrijven de vervaardiging van talrijke andere pharmaceutische producten opgevat, waarvan als voornaamste genoemd moet worden de fabricage van theobromine en caffeine, terwijl zich ook de vervaardiging van jodium en jodiumverbindingen en bismuth zouten zeer belangrijk heeft uitgebreid. Bovendien heeft de Amsterdamsche Chininefabriek een afdeling Pharmaceutische Groothandel aan haar bedrijf verbonden, die zeker tot een der belangrijkste in ons land mag gerekend worden.

Door een ruimen afzet buitenslands neemt deze combinatie van Nederlandsche Kininefabrieken een voorname plaats in onder de Nederlandsche chemische industrieën, die tevens belangrijke export-industrieën zijn.

Oliefabrieken Calvé-Delft te Delft.

In het jaar 1884 werd door de heeren dr. J. R. Tutein Nolthenius te Delft en G. Thubé te Nantes, onder de auspiciën van den bekenden Delftschen industrieel, den heer J. C. van Marken, een fabriek opgericht onder den naam van „Nederlandsche Oliefabriek”, welke fabriek ten doel had de Nederlandsche margarine-industrie, die een industrie van wereld-beteekenis begon te worden, te voorzien van een grondstof — de aardnotenolie — welke vóórdien uit Frankrijk betrokken werd. Het kapitaal, bij de oprichting geheel geplaatst, bedroeg f 500.000. Vijftien jaren later combineerde de „Nederlandsche Oliefabriek” zich met een soortgelijke fabriek, welke de heeren E. & G. Calvé in de omgeving van Bordeaux exploiteerden, waarbij de naam veranderd werd in „Nederlandsche Naamlooze Vennootschap Oliefabrieken Calvé-Delft te Delft” en het kapitaal der nieuwe combinatie opgevoerd werd tot f 1.800.000. De Nederlandsche fabriek trok van deze nieuwe combinatie het voordeel, dat de Fransche heeren over veel betere relaties beschikten voor den aankoop van aardnoten in Afrika, welke relaties later zijn uitgebouwd tot een afzonderlijke naamlooze vennootschap. De combinatie onderging in 1925 nog een belangrijke vergroting, doordat zij in dat jaar den eigendom verwierf van de fabriek der firma Luzzatti & Cie. te Marseille, die sedert aanmerkelijk werd uitgebreid. De naamlooze vennootschap staat thans onder directie van de heeren A. C. Waller, P. L. Dubourcq, G. Thubé en H. Thubé; het kapitaal bedraagt f 36.000.000, waarvan geplaatst f 12.000.000 gewone en f 6.000.000 preferente aandelen.

Dat bij deze chemische industrie van groei sprake is geweest, behoeft geen nader betoog. De uitgebreidheid van de Delftsche fabriek moge nog nader door eenige cijfers worden aangeduid: oppervlakte fabrieksterrein 32 H.A., aantal werklieden \pm 1200, aantal beampten en ambtenaren \pm 160, beschikbare drijfkracht \pm 2850 K.W.

* * *

De bereiding van oliën uit zaden was, toen de „Nederlandsche Oliefabriek” te Delft daarmee in 1884 begon, voor ons land niet iets nieuws. Integendeel: de Zaanstreek had reeds in de XVIIe en